

tom stál, vykonal, co se po něm žádalo. A hned byla ruka schopná užitečné činnosti a slepci opět zasvitl den. Obojí vypravují lidé, kteří byli při tom, ještě nyní, kdy již nekyne žádná odměna za výmysl.

82/ Potom pojala Vespasiana mnohem vznešenější touha navštívit svaté sídlo, aby se dotázal na osudy říše; nikomu nedovolil vkročit do chrámu. Vstoupil tam sám a byl zcela zaujat myšlenkou na božstvo. Když se ohlédl, spatřil za sebou jednoho z předních Egyptanů jménem Basilidés, o němž dobře věděl, že je několik dní cesty daleko od Alexandrie tělesnou chorobou upoután na lože. Dotazoval se kněží, zda onoho dne vstoupil Basilidés do chrámu, dotazoval se lidí, jež potkal, zda ho kdo spatřil ve městě, konečně tam poslal jezdce a tak zjistil, že Basilidés byl v onom okamžiku osmdesát mil vzdálen. Pak pochopil, že se mu zjevil bůh, a smysl věštné odpovědi si vyložil podle jména Basilidés.

83/ Původem boha Serápida se naši spisovatelé dosud nezabývali. Nejvyšší egyptští kněží vypravují toto: Když král Ptolemaios, který první z Makedonů upevnil moc Egypta, v nedávno založené Alexandrii zřizoval hradby a chrámy a zaváděl bohoslužbu, zjevil prý se mu ve spánku neobyčejně sličný jinoch nadlidské postavy, který ho vyzval, aby poslal nejméně ze svých přátel do Pontu pro jeho obraz, že to přinese štěstí říši a že bude veliké a slavné místo, které jej přijme. Současně se mu zdálo, že právě ten jinoch se v mocné ohnivé záři vznáší do nebe. Ptolemaios, podivuhodným věštným znamením rozrušen, vyjeví své vidění ve snu egyptským kněžím, kteří obyčejně takové jevy vykládají. A poněvadž oni Pontus a cizinu znali málo, dotáže se Athéňana Tímothea z rodu

Eumolpovců, kterého jako představeného posvátných obřadů povolal k sobě z Eleusíny, jaká je to pověra a které božstvo. Tímotheus se vyptal lidí, kteří konali cesty do Pontu, a dověděl se, že je tam město Sinópé a nedaleko něho že je chrám Jova Dita, odedávna mezi sousedy proslulý, a vedle že stojí socha ženy, které dávají obvykle jméno Proserpina. Ale Ptolemaios, jak bývají povahy králů, byl náchylný k strachu; jakmile však se mu vrátil pocit bezpečnosti, hleděl si spíše radovánek než náboženských obřadů, pomalu na to zapomínal a obracel pozornost k jiným starostem, až totéž zjevení již hrozivěji a naléhavěji věštilo zkázu jemu i říši, nebudou-li příkazy provedeny. Pak teprve dá vypravit vyslance a dary ke králi Skydrothemidovi, který tehdy vládl v Sinópé, a před odplutím jim přikáže, aby navštívili Apollóna Pýthijského. Moře jim bylo příznivé, výrok věštírny nepochybný: ať jdou a dovezou domů obraz jeho otce, sestřím ať tam nechají.

84/ Když vyslanci dorazili do Sinópé, předložili dary, prosby a vzkazy svého krále Skydrothemidovi. Tento se v nejistotě hned strachoval božstva, hned se zase lekal proseb lidu, který byl proti tomu; často se již dával pohout dary a sliby vyslanců. Zatím tak uplynula tři léta a Ptolemaios nepolevoval ve svém úsilí ani v prosbách, zvyšoval důstojnost vyslanců, počet lodí a váhu zlata. Tu se zjevila Skydrothemidovi postava hrozící, aby dále nezdržoval božské rozhodnutí. Když ještě otálel, doléhaly na něho všelijaké pohromy, nemoci a zřejmý, den ode dne těžší hněv nebešťanů. Svoloval tedy shromáždění lidu a vyložil v něm příkaz božstva, vidění svá a Ptolemaiova a valící se neštěstí. Lid se však od krále odvracel, záviděl Egyptu, bál se o sebe a obléhal chrám. Potom zveličená

pověst vyprávěla, že bůh sám od sebe vstoupil na loďstvo, které kotvilo u břehu; a kupodivu za tři dni urazili tak dlouhou cestu a přistali v Alexandrii. Chrám, přiměřený velikosti města, byl zbudován na místě, které se jmenuje Rhakótis; byla tam odedávna svatyně zasvěcená Serápidovi a Ísidě. Toto je nejrozšířenější mínění o původu boha a způsobu, jak byl bůh přivezen. A je mi dobře známo, že někteří tvrdí, že byl dovezen ze syrského města Seleukeie za vlády Ptolemaia, který patří třetí generaci. Jiní uvádějí jako zakladatele chrámu téhož Ptolemaia, ale jako místo, z něhož tam bůh přišel, Memfidu, kdysi proslulou baštu starého Egypta. V bohu samém vidí mnozí Asklépia, protože uzdravuje nemocné, někteří Osírída, nejstarší božstvo u oněch národů, velmi mnozí Jova jako vládce všeho světa, většina otce Dita podle odznaků, které jsou přímo na něm zřejmé, nebo se toho napolo domýšlejí.

85/ Domitianus a Mucianus ještě dříve, než se přiblížili k Alpám, dostali příznivé zprávy o událostech v Treversku. Hlavní záruka vítězství, nepřátelský vůdce Valentinus, nebyl vůbec duševně zdrčen, naopak prozrazoval v tváři, jak hrdě kdysi smýšlel. Byl vyslechnut jenom proto, aby se poznalo jeho smýšlení, a byl odsouzen. Při popravě samé mu kdosi předhazoval, že bylo dobyté jeho rodné město, a tu mu Valentinus odpověděl, že to bere jako útěchu v smrti. Ale Mucianus nyní přišel jako s novým nápadem s myšlenkou, kterou v sobě dlouho skrýval: poněvadž milostí bohů byla moc nepřátel zlomena, že není důstojné pro Domitiana, aby stál v cestě cizí slávy, když válka již byla skoro skončena. Kdyby byla ohrožena existence říše nebo záchrana Galí, že by byl měl Caesar stát na bojišti; Canninefati a Batavové že se

mají přenechat podřízeným vůdcům; on sám ať v Lugdunu staví zblízka na odiv výsostnou moc císařské vlády, nemíchá se do malých a nebezpečných podniků, ale je hotov zúčastnit se větších.

86/ Domitianus poznával tyto úskoky, ale poslušnost žádala, aby nedal na sobě nic znát. Tak tedy přitáhli do Lugduna; věří se, že Domitianus odtud tajnými posly k Cerialovi zkoušel jeho věrnost, zda mu odevzdá vojsko a vrchní velení, bude-li osobně přítomen. Bylo nejisto, zda při té úvaze Domitianus pomýšlel na válku proti otci, či na moc a síly proti bratrovi; neboť Cerialis mu se zdravým taktem odpověděl vyhýbavě, že chová chlapecky ješitná přání. Domitianus viděl, že starší lidé přezírají jeho mládí, opomíjel i nevelké vládní povinnosti, jež předtím vykonával, pod maskou prostoty a skromnosti se uzavřel sám do sebe a předstíral zálibu ve vědách a lásku k poezii, aby tak zastřel své smýšlení a vyhnul se žárlivosti svého bratra, jehož rozdílnou a mírnější povahu si vykládal křivě.